

บทที่ 2

แนวความคิดที่เกี่ยวข้อง

ก่อนที่จะได้ทำการศึกษาภาพพจน์ของคำรวมไทย จากข้อมูลภาคสนาม ในบทนี้ จะได้พิจารณาถึงแนวความคิดว่าด้วย "ภาพพจน์" และระบบการ เมือง เพื่อใช้เป็นกรอบ ในการวิเคราะห์ต่อไป ประเด็นที่สำคัญที่จะได้กล่าวถึงในที่นี้ ได้แก่ลักษณะและองค์ประกอบ ของภาพพจน์ การก่อตัว และพัฒนาการของภาพพจน์ ปัจจัยต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อ ภาพพจน์และบทบาทของภาพพจน์ในฐานะที่เป็นปัจจัยนำเข้าด้วยความสนับสนุนต่อระบบการ เมือง ภาพพจน์และระบบการ เมือง

ในหนังสือเรื่อง The Image ซึ่งเคนเนธ โบลดิง เขียนขึ้นใน ค.ศ. 1955 ผู้เขียนเสนอว่า บุคคลแต่ละคนจะเก็บสะสมความรู้เชิงอัตวิสัย (subjective knowledge) เกี่ยวกับสิ่งในโลกรอบ ๆ ตัวที่เขาได้ประสบ เป็นที่รวมของสิ่งต่าง ๆ ที่ เขาเชื่อว่าเป็นจริง¹ เนื่องจากเขาไม่สามารถที่จะรับรู้ และทำความเข้าใจกับสิ่งต่าง ๆ นั้นได้อย่างถี่ถ้วนเสมอไป เขามักจะได้เฉพาะ "ภาพ" บางส่วนหรือลักษณะกว้าง ๆ ของ สิ่งเหล่านั้น ที่ไม่แน่นอนชัดเจนเขาจึงมักต้องตีความ (interpret) หรือให้ความหมาย ต่อสิ่งนั้นด้วยตัวเขาเอง ความรู้เชิงอัตวิสัยนี้จะประกอบกันเข้าเป็นภาพพจน์ต่อสิ่งต่าง ๆ ใน โลก และพฤติกรรมของเขามักจะขึ้นอยู่กับภาพพจน์ที่เขามีอยู่ในสมองนั่นเอง

ภาพพจน์จึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการของความคิดจิตใจ ในเมื่อคนเรามีได้ มีเพียงประสบการณ์โดยตรงกับโลกรอบตัว ด้วยการสัมผัส ชิมรส ตมกลิ่น ได้ยินหรือได้

¹ Kenneth E. Boulding, The Image (Ann Arbor : University of Michigan Press, 1961), p.6.

เห็นเท่านั้น แต่เขาต้องอาศัยการตีความ และให้ความหมายสำหรับตนเอง ภาพพจน์จึงเป็นการแทนความหมายเชิงอัตวิสัย (subjective representation) ของสิ่งต่าง ๆ ที่ได้รับรู้มาเป็นความรู้สึกเชิงตีความหมาย (interpreted sensation) หรือความประทับใจ ภาพปรากฏ (appearance) ความคล้ายคลึง หรือการแทนความหมายของความสำเนียง กระบวนการของการรับรู้อย่างเลือกสรร ตีความ และให้ความหมายต่อสิ่งต่าง ๆ นี้ คือกระบวนการก่อเกิดจินตภาพ (process of imagery) ซึ่งมักจะมีผลสำคัญยิ่งในการที่สิ่งนั้นไม่มีความหมายแน่นอน ชัดเจนในตัวของมันเอง

เมื่อมีภาพพจน์ของสิ่งต่าง ๆ ก่อตัวอยู่ในความคิดของบุคคล มันก็จะมีอิทธิพลต่อสิ่งที่เขามองเห็น และภาพที่จะได้เห็นจากสิ่งที่เขามองอยู่นั้น ภาพพจน์ที่มีมาก่อนจะมีอิทธิพลต่อการก่อตัวของภาพพจน์ใหม่ การรับรู้เพิ่มเติมหรือประสบการณ์ใหม่ อาจทำให้ภาพพจน์เดิมเปลี่ยนแปลงไป แต่ก็มักเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป ให้สิ่งนั้นมีความชัดเจนมากขึ้น เฉพาะเจาะจงขึ้น มากกว่าที่จะเป็นการเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้ามอย่างฉับพลัน

ภาพพจน์จึงเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทั้งหลายของบุคคล เมื่อเขาจะกระทำการใด ๆ ออกไป เขาก็ต้องมีภาพพจน์ของสภาพปัจจุบันที่การกระทำนั้นจะเกิดขึ้น มีภาพของอดีตก่อนที่จะมีการกระทำนั้น และมีภาพพจน์ของอนาคตซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากการกระทำนั้น นั่นคือ ก่อนที่เขาจะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด เขาจะเสนอภาพความเป็นไปได้ต่าง ๆ ที่เขาคาดว่าจะ เป็นผลจากการตัดสินใจเลือกกระทำของเขา เขาจะสร้างจินตภาพของอนาคตขึ้นผสมผสานกับความประทับใจจากอดีต และสภาพปัจจุบัน เขามีได้เพียงแต่ได้ตอบสิ่งเราโดยตรงในขณะนั้นเท่านั้น แต่เป็นพฤติกรรมที่มีวัตถุประสงค์อยู่ในความคิด ซึ่งสร้างขึ้นโดยการตีความหมายของสัญลักษณ์ต่าง ๆ และจินตนาการเกี่ยวกับเงื่อนไขที่แวดล้อมอยู่

องค์ประกอบของภาพพจน์

"ภาพพจน์" มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับทัศนคติ (attitudes) นักสังคมจิตวิทยาอธิบายว่า ทัศนคติเป็นอักษณาสัย (predisposition) หรือแนวโน้มที่บุคคลจะมีการกระทำลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เพื่อตอบโต้สิ่งเร้าหนึ่ง ภายใต้เงื่อนไขเฉพาะหนึ่ง ๆ

ภาพพจน์ก็เป็นอักษณาสัยเช่นกัน แต่เป็นอักษณาสัยที่จะนำไปสู่การรับรู้ และตีความสิ่งเรา ถ้าทัศนคติเป็นความโน้มเอียง (orientation) ที่จะมีพฤติกรรมที่เห็นได้ ภาพพจน์ก็เป็นความโน้มเอียงที่จะรับรู้ และตีความ ซึ่งเป็นกระบวนการในระดับความรู้สึกนึกคิดที่ไม่สามารถมองเห็นได้

เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิเคราะห์ อาจแยกพิจารณาองค์ประกอบของภาพพจน์ออกเป็น 4 ส่วน แต่ในทางความเป็นจริง การพยายามแยกภาพพจน์ออกเป็นส่วน ๆ จากกันอย่างเด็ดขาดนั้นเป็นไปได้ เพราะองค์ประกอบทั้งสี่ส่วนที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ เกี่ยวข้อง สัมพันธ์และขึ้นต่อกันและกัน

1. องค์ประกอบเชิงความรู้ (perceptual component) เป็นสิ่งที่บุคคลจะได้จากการสังเกตโดยตรง สิ่งที่ถูกสังเกตนั้นเป็นสื่อของการรับรู้ (cues) ซึ่งอาจจะเป็นบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ ความคิด หรือวัตถุสิ่งของต่าง ๆ เราจะได้ภาพของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยผ่านการรับรู้นี้ แต่การรับรู้ก็มีได้เป็นอิสระแยกจากกระบวนการ "คิด" ของบุคคลและก็ไม่ใช่กระบวนการที่เกิดขึ้นก่อนการคิด แต่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการคิด ในประเด็นนี้บางคนโต้แย้งว่า เขาจะเห็นก่อนแล้วจึงให้ความหมาย (define) แต่บางคนว่าเขาจะให้ความหมายก่อน แล้วจึงเห็นสิ่งนั้น นิยม เสนอว่าเราควรจะระลึกไว้เสมอถึงความพร้อมพลัน (simultaneity) ของการรับรู้กับกระบวนการทางความรู้สึกนึกคิดอื่น ๆ แทนที่จะไปสนใจกับการค้นหาว่าสิ่งใดมาก่อน มาหลัง

ความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ นั้น ไม่ค่อยจะครอบคลุมถึงรายละเอียดทั้งหมดของสิ่งนั้น แต่เรามักจะรับรู้วัตถุชิ้น ๆ ในแง่ของ "ประเภทของสิ่งนั้น คุณสมบัติทั่วไปมากกว่าคุณสมบัติเฉพาะที่โดดเด่น"¹

2. องค์ประกอบเชิงความรู้ (cognitive component) ได้แก่ ภาพพจน์

1

Rudolf Arnheim, Visual Thinking (London : Faber and Faber, 1969), pp.9-10.

ที่เป็นความรู้เกี่ยวกับ ลักษณะ ประเภท ความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ อันได้จากการสังเกตโดยตรง

3. องค์ประกอบเชิงความรู้สึก (affective component) ได้แก่ ภาพพจน์เกี่ยวกับความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกผูกพัน ยอมรับหรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบ

4. องค์ประกอบเชิงการกระทำ (conative component) เป็นภาพพจน์เกี่ยวกับความคาดหวัง หรือเจตนา ที่จะเป็นแนวทางปฏิบัติได้ตอบสนองสิ่งเรานั้น อันเป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเชิงความรู้ และเชิงความรู้สึก

องค์ประกอบเชิงความรู้ ความรู้ ความรู้สึก และการกระทำนั้นจะผสมผสานกันเป็นภาพของโลก ที่บุคคลได้มีประสบการณ์มา ภาพพจน์จึงกลมกลืน (orient) คนในหลายลักษณะดังที่ โบลดิง ได้เสนอไว้

ในขั้นแรก เรามีภาพพจน์เกี่ยวกับพื้นที่ (spatial image) นั่นคือ ตำแหน่งฐานะของบุคคลในสถานการณ์หนึ่ง ๆ ต่อไปเราก็มีภาพพจน์ในเชิงเวลา (temporal image) คือภาพของตนท่ามกลางสายธารของกาลเวลา และสถานะของเราในช่วงกาลเวลานั้น ๆ ลักษณะที่สาม เรามีภาพพจน์เชิงความสัมพันธ์ (relational image) คือภาพพจน์ของจักรวาลที่ล้อมรอบตัวเรา ซึ่งเป็นระบบของความเป็นปกติ (system of regularities) ลักษณะที่สี่ เรามีภาพพจน์แห่งบุคคล (personal image) คือภาพของเราในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคลท่ามกลางจักรวาลแห่งผู้คน บทบาทและองค์กรต่าง ๆ ลักษณะที่ห้า เรามีภาพพจน์แห่งคุณค่า (value image) ซึ่งเป็นการจัดลำดับความดี ความเลวของสิ่งต่าง ๆ ที่ประกอบอยู่ในภาพพจน์นั้น ลักษณะที่หก เรามีภาพพจน์เชิงอารมณ์ (emotional image) หรือมีภาพพจน์ในแง่ความผูกพัน (affectional image) นั่นคือ ภาพพจน์ที่ผูกพันเอาส่วนต่าง ๆ ของมันเข้ากับความรู้สึกของเรา ลักษณะที่เจ็ด เราจะมีภาพพจน์ที่อาจแบ่งประเภทได้เป็นภาพพจน์ที่รู้สำนึก (conscious) ภาพพจน์ที่ไม่รู้สำนึก (unconscious) และภาพพจน์ใต้สำนึก (subconscious) ลักษณะที่แปด ภาพพจน์มีมิติของความแน่นอนหรือความไม่แน่นอน ความชัดเจนหรือความทลละทลวมคลุมเครือ (vagueness) ลักษณะที่เก้า เรามีมิติของความเป็นจริงหรือความไม่จริง นั่นคือภาพพจน์ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวภาพพจน์เอง กับความเป็นจริงนอก ("outside" reality) ลักษณะที่สิบ ซึ่งค่อนข้างใกล้เคียงกับลักษณะที่เพิ่งกล่าวมาแล้ว แต่ก็ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน คือเรามีมิติของความเป็นสาธารณะ (public) และ

ความเฉพาะตัว (private) ภาพพจน์นั้น เป็นภาพพจน์ร่วมกันของคนทั่วไป หรือเฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง¹

ภาพพจน์ทางการเมือง ช่วยให้บุคคลตอบโต้สิ่งแวดล้อมทางการเมืองต่าง ๆ ภาพพจน์เชิงความรู้จะช่วยบอกเขาว่าสิ่งไหนจริง สิ่งไหนไม่จริง เป็นไปได้หรือไม่ ได้ สามารถจะได้อะไรหรือไม่ นั่นคือเป็นเครื่องมือช่วยในการให้นิยามต่อเป้าหมาย และการไปถึงเป้าหมาย ภาพพจน์เชิงความรู้สึกผูกพันจะช่วยให้เขาตัดสินใจว่าจะอะไรดี อะไรเลว สิ่งใดเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา ชอบหรือไม่ชอบ เป็นมาตรฐานทางศีลธรรม เพื่อประเมินคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ส่วนมิติทางการกระทำนั้นก็เป็นการเปิดโอกาสให้เขาแสดงออกซึ่งตัวตน (self) เอกลักษณ์ (identity) ความต้องการ ความปรารถนา ฯลฯ

การก่อตัวและพัฒนาการของภาพพจน์

ภาพพจน์ทางการเมืองอาจนิยามได้ว่าเป็น "ทุกสิ่งทุกอย่างที่องค์กรอินทรีย์ (organism) ได้เคยเรียนรู้" เกี่ยวกับการเมือง² ดังนั้นในส่วนต่อไปนี้จะได้สำรวจแนวความคิดเกี่ยวกับทิมของภาพพจน์ กล่าวคือ บุคคลสร้างภาพพจน์ หรือรับภาพพจน์มาได้อย่างไร

นักจิตวิทยา และนักจิตวิทยาสังคม ได้เสนอทฤษฎีมากมาย เพื่ออธิบายว่าบุคคลเรียนรู้อย่างไร หลักการพื้นฐานของกลุ่มทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการเสนอว่า บุคคลจะเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน จอง เพียเจท์ เน้นว่า การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับลำดับขั้นของการปรับตัวของบุคคล ในแง่ของความสำเนียง (perception) ความรู้ (cognition)

¹

Boulding, The Image, pp.47-48.

²

Robert C. Caeson, Interaction Concepts of Personality (Chicago : Aldine, 1969), p.83.

ความผูกพัน (affects) และความโน้มเอียงในการปฏิบัติ (conation)¹

การที่จะระบุให้ชัดเจนว่า ภาพพจน์แง่มุมใดเกิดขึ้นก่อนนั้น อาจเป็นไปได้ยาก แต่ดูเหมือนว่า ความสำเหนียก (perception) จะปรากฏขึ้นตั้งแต่ช่วงต้นของชีวิต เด็กจะรับรู้ถึงความแตกต่างระหว่างตัวเขากับคนอื่น ๆ โดยอาจจะเริ่มจากมารดา คนในครอบครัว กลุ่มเพื่อน รัฐหรือชาติ ต่อไปเขาก็จะรับรู้ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เขาประพฤติดิปฏิบัติจริงกับพฤติกรรมในอุดมคติ ซึ่งคนอื่นในสังคมกำหนดขึ้น ในที่สุดก็จะถึงขั้นที่สามารถแยกแยะระหว่างการมองสิ่งต่าง ๆ จากทัศนะของคน และการมองสิ่งนั้นจากทัศนะของผู้อื่น พัฒนาการของความสำเหนียกในช่วงวัยเด็กเช่นนี้ จะเอื้ออำนวยต่อสิ่งที่นักจิตวิทยาพัฒนาการเรียกว่าการคิดแบบโครงร่าง (figurative thinking) ซึ่งเป็นการพยายามปรับภาพพจน์ที่บุคคลมีต่อสภาพแวดล้อม โดยมุ่งเน้นที่รูปลักษณะภายนอกของวัตถุ บุคคล หรือเหตุการณ์ในลักษณะที่คงตัวอยู่กับที่²

ความคิดแบบภาพโครงร่างในทางการเมือง มักจะเน้นภาพปรากฏ (appearance) และสไตล์ มากกว่าเนื้อหาสาระ ให้ความสนใจต่อเค้าโครง (outline) มากกว่ารายละเอียดภายใน ภาพพจน์ทางการเมืองจำนวนมากมีลักษณะเป็น figurative เช่นนี้ และเราก็มักได้คอบต่อสัญลักษณ์ทางการเมือง โดยรับรู้ต่อโครงรูปลักษณะ (configuration) ยิ่งกว่าคุณสมบัติภายใน เช่น คนมีความรู้สึกต่อต้าน "การคุกคามจากคอมมิวนิสต์" โดยที่ไม่ได้วิเคราะห์กันถึง เนื้อหาสาระของการคุกคามที่ว่านั้น

พัฒนาการของภาพพจน์เชิงความสำเหนียกรับรู้นั้น ย่อมเกี่ยวข้องกับการสร้าง

¹ Jean Piaget, "A Theory of Development," International Encyclopedia of the Social Sciences. Vol.4 (New York : Macmillan, 1968), pp.140-147.

²

Hans G. Furth, Piaget and Knowledge (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice Hall, 1969), pp.133-143.

นิสัยความรู้สึก และความดี ดังนั้นตั้งแต่ระยะต้นของการพัฒนา องค์ประกอบเชิงการกระทำ (conative component) ของภาพพจน์ก็จะก่อตัวขึ้นมาด้วย โดยจะเริ่มปรากฏในรูปนิสัยของการยอมรับ หรือการปฏิเสธ ภาพพจน์ของการรับและการให้ ผู้ที่เขาจะยอมรับและผู้ที่เขาจะปฏิเสธ ซึ่งเกี่ยวกับความชอบ และความไม่ชอบ รักหรือเกลียด อันเป็นแง่มุมของความผูกพัน (affective component) แล้วจึงพัฒนาไปถึงมิติของความแตกต่างในสถานภาพคือ ความเหนือกว่า (superiority) และความด้อยกว่า (inferiority) การครอบงำ และการยอมรับอำนาจ ฯลฯ พัฒนาการของภาพพจน์เชิงความผูกพันนี้ เกี่ยวข้องโดยตรงกับปัญหาพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของระบบการเมือง คือความเชื่อฟังต่อกฎหมาย ซึ่งจะขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นได้พัฒนาความรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถในการเข้ามามีส่วนร่วม กำหนดกฎหมายหรือ เพียงแต่เห็นว่าตนเอง เป็นเพียงไพร่ฟ้า อยู่ใต้กฎหมายที่ตนไม่สามารถควบคุมได้

ขณะที่บุคคลค่อย ๆ พัฒนาองค์ประกอบของภาพพจน์ในด้านความสำนึก ความผูกพันและการกระทำ เขาก็จะพัฒนาองค์ประกอบเชิงความรู้ไปด้วย ในช่วงแรกของชีวิต เด็กจะยอมรับโลกรอบตัวของเขาอย่างที่เป็นอยู่ เขาจะไม่สามารถตระหนักถึงความสามารถของตนในการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมรอบตัว ไม่สามารถมองเห็นความสัมพันธ์เชิงเหตุเชิงผลได้ ต่อมาเด็กจะพัฒนาความสามารถในการจำแนกแยกแยะ (classification) การจัดลำดับ สามารถจินตนาการถึงสิ่งที่เป็นเหตุและผลที่ตามมา เมื่อเด็กมีพัฒนาการทางความรู้ ในที่สุดก็จะสามารถคุมสภาพปรากฏการณ์ทางการเมืองต่าง ๆ ได้ เช่น เอกสิทธิ์ของชาติ กฎหมาย การจัดระเบียบอำนาจ ฯลฯ

พัฒนาการของภาพพจน์เกี่ยวกับการเมือง

นักรัฐศาสตร์ได้พยายามศึกษาถึงความโน้มเอียงทางการเมือง (political orientations) ต่าง ๆ อันได้แก่ ความรู้ (knowledge หรือ cognition) ความเชื่อ (beliefs) ทศนคติ (attitudes) ความรู้สึก (feelings) และค่านิยม (values) ที่เกี่ยวกับระบบการเมือง กระบวนการทางการเมือง อำนาจทางการเมืองและบทบาทต่าง ๆ ในระบบการเมือง การศึกษาประเด็นเหล่านี้มักรวมอยู่ในกลุ่มที่เรียกว่า การศึกษากระบวนการสังคมประจักษ์ทางการเมือง (political

socialization) คำถามที่สำคัญในการศึกษาประเภทนี้คือ ตัวตน (self) ทาง การเมืองของบุคคลพัฒนาขึ้นมาได้อย่างไร ซึ่งมักจะ เน้นประเด็นสำคัญ ๓ ประเด็น คือ (1) พัฒนาการของภาพพจน์ที่ช่วยให้บุคคลแสดงออกซึ่ง เอกลักษณ์ทางการเมือง กำหนดระบุตนเองในฐานะที่เป็นพลเมือง (citizen identification) ความจงรัก รักดีต่อชุมชน การเป็นสมาชิกขององค์กรทางการเมือง (2) พัฒนาการของภาพพจน์ซึ่ง ช่วยให้บุคคลสามารถประเมินค่าเกี่ยวกับการเมือง และตอบโต้ต่อการกระทำ และ นโยบายของรัฐ ได้แก่ การยอมรับความชอบธรรมของการกระทำของรัฐบาล ทศนะต่อ "ธรรมชาติ" ของรัฐบาลและการเมือง ภาพพจน์ต่ออำนาจหน้าที่ (authority) และ การยอมรับอำนาจหน้าที่ (3) พัฒนาการของภาพพจน์ที่ เกี่ยวกับการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของประชาชน ความสามารถที่จะ เข้ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล และความ พยายามในการบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

คอว์สัน และพรีวิทท์ อธิบายว่า ลักษณะการเรียนรู้ทางการเมือง อาจ แยกได้เป็น 3 ชั้นคือ¹

1. ชั้นความสามารถในการกำหนดระบุ และความผูกพันทางความรู้สึกกับ สัญลักษณ์ทางการเมืองและชุมชนทางการเมือง (basic identification and emotionalities) เป็นความรู้สึกผูกพันกับชาติ และชุมชนทางการเมือง ในลักษณะ ของความจงรักภักดี และความเชื่อฟังต่ออำนาจทางการเมือง ต่อมาจะพัฒนา เป็นความ ผูกพันกับสัญลักษณ์ทางการเมืองและวัตถุทางการเมืองต่าง ๆ ภาพพจน์และความโน้มเอียง ในขั้นตอนนี้ยังมีความคลุมเครือ และเป็นความรู้สึกทางอารมณ์มากกว่าที่จะ เป็นความโน้มเอียงอันเกิดจากความรู้ ความเข้าใจและการใช้เหตุผล

2. ชั้นเกิดความโน้มเอียง (orientations) เป็นขั้นที่เกิดความเข้าใจ

1

Richard E. Dawson and Kenneth Prewitt, Political Socialization (Boston : Little, Brown, 1969), p.28.

มากขึ้นว่า ชาติคืออะไร ชุมชนการเมืองคืออะไร และรู้ว่าสามารถคาดหวังอะไรจากระบบการเมืองได้บ้าง บุคคลจะพัฒนาจากความสามารถในการกำหนดระบอบ และความผูกพันในขั้นต้น โดยได้รับรู้ข่าวสารข้อมูล และสร้างความรอบรู้เกี่ยวกับระบบการเมืองมากขึ้น ได้เรียนรู้ทำความเข้าใจกับโครงสร้างต่าง ๆ ของระบบการเมือง และเขาจะสามารถมีบทบาทอยู่ในส่วนใด ความผูกพันกับองค์กรทางการเมืองต่าง ๆ จะเกิดขึ้น เพราะความเชื่อมั่นในอุดมการณ์ หรือนโยบายมากกว่าจะเป็น เพียงความรู้สึกในตัวบุคคล หรือสัญลักษณ์เพียงผิวเผินเท่านั้น

3. ขั้นเกิดความนึกคิดที่เฉพาะเจาะจงและชัดเจน ต่อบุคลิกภาพทางการเมือง กิจกรรมทางการเมือง และนโยบายทางการเมืองต่าง ๆ จากพัฒนาการในสองขั้นตอนแรกบุคคลจะมีประสบการณ์ต่อเหตุการณ์ทางการเมืองมากขึ้น จนสามารถพัฒนาเป็นบุคลิกภาพทางการเมืองที่เฉพาะเจาะจงของบุคคล ขั้นนี้เป็นเสมือนขั้นวุฒิภาวะทางการเมือง (political maturation) คือมีความสามารถที่จะคิดสร้างกรอบความคิด (conceptualization) และมีความเข้าใจต่อประสบการณ์ทางการเมืองทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

กล่าวโดยสรุปคือ บุคคลจะเรียนรู้ภาพพจน์เชิงความรู้สึก ก่อนที่จะพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ("The structure of feelings, assessments, and options")¹

โรเบิร์ต เฮสส์ และจูดีธ ธอร์นีย์ ได้จำแนกแบบของการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็กไว้เป็น 4 แบบด้วยกันคือ²

1

Fred I. Greenstein, Children and Politics (New Haven : Yale University Press, 1965), p.35.

2

Robert Hess and Judith Thorney, The Development of Political Attitudes in Children (Chicago : Aldine, 1967), pp.91-92.

1. แบบของการสั่งสม (accumulation model) การเรียนรู้ทางการเมืองของเด็ก จะได้มาจากความรู้ ข้อมูล และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สะสมกันมา ซึ่งอาจจะได้มาจากการเรียนการสอนโดยตรง หรือจากประสบการณ์ทางอ้อม

2. แบบของการถ่ายโยงระหว่างบุคคล (interpersonal model) เป็นแบบการเรียนรู้ทางการเมือง ที่เกิดจากการที่เด็กถ่ายโยงความรู้สึก และประสบการณ์มาจากผู้ที่เด็กสัมพันธ์ด้วยอย่างใกล้ชิด เช่น บิดา มารดา ครู เพื่อน ฯลฯ บุคคลเหล่านี้จะเป็นแบบในการมองสภาวะทางการเมือง ตามลักษณะการเรียนรู้ทางการเมืองแบบนี้ ความคิดและความรู้สึกของเด็กต่อสิ่งต่าง ๆ ทางการเมือง ไม่ได้เกิดจากความรู้อย่างเข้าใจ หรือความรู้สึกต่อสิ่งนั้นโดยตรง แต่เป็นการโยงความคิดความรู้สึกที่เด็กมีต่อบุคคลที่สัมพันธ์ด้วยกับอำนาจทางการเมือง หรือบุคคลในระบบการเมือง เมื่อเด็กเติบโตขึ้นมีประสบการณ์และมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น การเรียนรู้ทางการเมืองแบบถ่ายโยงของบุคคลนี้จะ เปลี่ยนไป

3. แบบของการเลียนแบบ (identification model) เป็นแบบของการเรียนรู้ทางการเมืองที่เด็กรับเอาโดยตรงจากบิดามารดา ครู และบุคคลที่สัมพันธ์ด้วย เด็กจะกำหนดพฤติกรรมของตน โดยเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลเหล่านี้โดยไม่รู้ตัว เช่น รับเอาความคิดเห็นทางการเมืองของบิดามารดาเป็นของตน สนับสนุนพรรคการเมืองเดียวกัน บิดา มารดา เป็นต้น

4. แบบพัฒนาการของความรู้ความเข้าใจ (cognitive development) เป็นการเรียนรู้ทางการเมืองที่เป็นไปตามโครงสร้างของการพัฒนาความรู้ความเข้าใจของเด็ก เมื่อเด็กเติบโตและสามารถพัฒนาการรับรู้ ความเข้าใจอย่างเต็มที่แล้ว เด็กก็จะสามารถเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ในระบบการเมืองที่ซับซ้อน และเป็นนามธรรมได้ชัดเจนขึ้น สามารถแยกแยะความแตกต่าง สร้างการรับรู้ และการตอบสนองได้เอง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ "ภาพพจน์ทางการเมือง"

กระบวนการก่อตัวและพัฒนาการของภาพพจน์ส่วนมากจะ เกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสองประเภท คือ (1) ปัจจัยเฉพาะบุคคล ซึ่งอาจจะเป็น คุณสมบัติ หรือลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล เช่น เพศ อายุ สถานะทาง เศรษฐกิจสังคม พัฒนา

การทางด้านเขาวนปัญญา ฯลฯ และ (2) องค์การสังคมซึ่งเป็นตัวกลั่นกรองสิ่งเร้าต่าง ๆ จากสิ่งแวดล้อม ก่อนที่จะเข้าสู่การรับรู้ของบุคคล ซึ่งจะมีส่วนในการก่อรูปสิ่งที่บุคคลนั้น จะรับรู้ไว้

ปัจจัย เฉพาะบุคคล

1. อายุ แม้ว่าในตอนต้น เราจะได้เสนอว่า พัฒนาการของภาพพจน์ดำเนินไปอย่าง เป็นขั้นตอน แต่เนื่องจากพัฒนาการนี้ได้ขึ้นอยู่กับวิถีภาวะทางกายภาพ เท่านั้น จึงไม่สามารถใช้ปัจจัยด้านอายุเพียงอย่างเดียวมาอธิบายว่า บุคคลนั้นน่าจะมีภาพพจน์เกี่ยวกับการเมืองอย่างไร เราไม่สามารถระบุได้แน่นอนว่า บุคคลอายุเท่าใดจะมีประสบการณ์กับสิ่งเร้าชนิดใด พัฒนาการของภาพพจน์ขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าจากสภาพแวดล้อม ประกอบกับวิถีภาวะของบุคคล ดังนั้นความแตกต่างในด้านอายุจึง เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญปัจจัยหนึ่ง แต่ไม่ใช่ปัจจัยที่สามารถส่งอิทธิพลได้โดยลำพัง

2. เพศ นิมโม เห็นว่า มีความแตกต่างเพียงเล็กน้อย ในด้านการพัฒนาภาพพจน์ทางการเมืองระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย¹ เช่น เด็กหญิงมีแนวโน้มจะผูกพันต่ออำนาจทางการเมืองในรูปของตัวบุคคล (ในกรณีของสหรัฐ คือประธานาธิบดี) จนอายุมากกว่าเด็กชายเป็นต้น ดังนั้นความแตกต่างทางด้านเพศ ก็ไม่ใช่ปัจจัยที่จะส่งอิทธิพลสำคัญ เช่นเดียวกับความแตกต่างด้านอายุ

3. สถานะทางเศรษฐกิจสังคม ความแตกต่างในพัฒนาการของภาพพจน์ระหว่างเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่ต่างกัน เห็นได้ค่อนข้างชัด ในสหรัฐและอังกฤษ เด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำกว่า จะพัฒนาความรู้สึกตระหนักในความสำคัญของตน ในการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลช้ากว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มี

1

Dan D. Nimmo, Popular Images of Politics (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall 1974), pp. 92-93.

ฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูงกว่า¹ ซึ่งการวิจัยต่าง ๆ ก็พบผลทำนองเดียวกันนี้ ในการศึกษากลุ่มประชากรผู้ใหญ่จึงอาจเป็นไปได้ว่าโรงเรียน และครอบครัว ในเขตที่มีสถานภาพทาง เศรษฐกิจสังคมสูงช่วยสร้างตัวแบบของความกระตือรือร้นทางการเมือง และความมีประสิทธิภาพทางการเมืองให้แก่เด็กของตน แต่ในย่านที่ประชาชนมีฐานะทาง เศรษฐกิจสังคมต่ำ เด็กจะไม่มีโอกาสได้เปิดรับตัวแบบของความกระตือรือร้น และความมีประสิทธิภาพทางการเมือง เหล่านี้²

4. ระดับเชาวน์ปัญญา (intelligence) พัฒนาการของภาพพจน์เชิงความรู้สึกผูกพันต่อรัฐบาล และกฎหมาย อาจได้รับผิดพิพจน์เพียง เล็กน้อยจาก เชาวน์ปัญญา (วัดจาก ไอ.คิว) แต่เชาวน์ปัญญาของบุคคลเป็นดัชนีตัวหนึ่งที่ใช้ถึงความสามารถที่จะพัฒนาความรอบรู้ ซึ่งอาจเป็นตัวเร่ง หรือตัวถ่วง การก่อตัวของภาพพจน์ได้มีข้อมูลยืนยันว่า ระดับเชาวน์ปัญญาของกลุ่มวัยรุ่น มีความสัมพันธ์ เชิงบวกกับองค์ประกอบเชิงความรู้บางประการ เช่นความรอบรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงทางการเมือง ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานของระบบการเมือง ความตระหนักถึงความเกี่ยวข้องของระบบการเมืองกับชีวิตประจำวัน เป็นต้น³ นอกจากนี้เชาวน์ปัญญายัง เป็นปัจจัยหนึ่งที่น่าจะช่วยพัฒนาภาพพจน์ที่เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ เช่นในสหรัฐ พบว่านักเรียนที่มีระดับ เชาวน์ปัญญาสูงกว่ามีแนวโน้มที่จะเชื่อมั่นในแนวความคิดแบบทหารนิยม ต่อต้านคอมมิวนิสต์ หรือคลั่งชาติน้อยกว่านักเรียนที่มีระดับ เชาวน์ปัญญาต่ำกว่า และจะมีความเชื่อมั่นในหลักการเกี่ยวกับ เสรีภาพ

¹ Cited in Nimmo, Popular Images of Politics.

² Hess and Thorney, Development of Political Attitude in Children, pp.126-171.

³ Giuseppe Di Palma and Herbert McClosky, "Personality and Conformity : The Learning of Political Attitudes," American Political Science Review Vol.64 (December 1970) :1054-73.

มากกว่า¹

ปัจจัยด้านสังคม

ในการพิจารณาถึงอิทธิพลที่ปัจจัยด้านสังคม อาจมีต่อภาพพจน์ทางการ เมืองนั้น พึงตระหนักไว้เช่นกันว่า ไม่ควรให้น้ำหนักต่อผลกระทบของประสบการณ์สังคม และการส่งผ่านทางสังคม (social transmission) โดยตัวของมันเองมากเกินไป องค์การที่อยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคมนั้น เมื่อประกอบกับปัจจัยเฉพาะบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่เกี่ยวกับบุคลิกภาพจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาของภาพพจน์ โดยทั่วไปแล้วองค์กรสังคม เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียนหรือสื่อมวลชน จะทำหน้าที่เป็นตัวกลางนำเสนอ (mediate) สิ่งเร้าทางการเมืองต่อบุคคลในรูปของสัญลักษณ์ และทำตัวเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้ของบุคคล

องค์กรเหล่านี้ จะสามารถมีบทบาททั้งโดยตรง และโดยอ้อม ในการสร้างการเรียนรู้โดยตรง บุคคลจะสร้างภาพพจน์ขึ้นโดย (1) เลียนแบบความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของผู้อื่นที่เขาติดต่อด้วยโดยตรง (2) คาดหมายถึงสิ่งที่ผู้อื่นคาดหวังให้เขากระทำในสถานการณ์หนึ่ง ๆ (3) การศึกษาโดยตรง เช่น การเรียนการสอนในชั้นเรียน (4) ประสบการณ์โดยตรง เช่น การเข้าร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง สำหรับการสร้างการเรียนรู้โดยทางอ้อมนั้นจะเกิดขึ้นโดยเป็นผลของการมีประสบการณ์กับสัญลักษณ์ของบุคคล วัตถุ และเหตุการณ์ บุคคลอาจมีพฤติกรรมตามแบบของโคบาล ทหาร ฯลฯ ตามที่ถ่ายทอดมาเป็นสัญลักษณ์ ปรากฏอยู่ในหนังสือ หรือภาพยนตร์

1. ครอบครัว เป็นองค์กรสร้างการเรียนรู้ที่สำคัญมาก อัลมอนด์ และเพาเวลล์ เห็นว่า ครอบครัวเป็นตัวการในการอบรมกล่อมเกล้าทางการ เมืองที่มีอิทธิพล

สูง และต่อเนื่องเป็นระยะยาวทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม¹ อิทธิพลที่สำคัญของครอบครัวคือ การสร้างภาพพจน์เกี่ยวกับอำนาจ กล่าวคือ ภายในครอบครัวจะมีลักษณะการตัดสินใจร่วม (collective decision) ซึ่งมีลักษณะเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ (authoritative) ในทัศนะของเด็ก เนื่องจากการไม่ปฏิบัติตาม ไม่เชื่อฟัง จะนำไปสู่การลงโทษ หรือไม่ได้รับสิ่งที่ต้องการ การอบรมสั่งสอนโดยตรง การปลูกฝังความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จะช่วยในการสร้างภาพพจน์ในแง่การกำหนดตระหนุ (identification) ตนเอง และบุคคลอื่น ๆ เข้ากับกลุ่มเชื้อชาติ ภาษา ชั้นทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ ฯลฯ

2. กลุ่มเพื่อน จะมีความสำคัญในการถ่ายทอดภาพพจน์ ในกรณีที่เด็กนั้นมีความผูกพันใกล้ชิดกับเพื่อน ซึ่งอาจเป็นเพราะการยอมรับนับถือ หรือความต้องการที่จะเหมือนเพื่อนในกลุ่ม โดยทั่วไปแล้วเพื่อนในกลุ่มเดียวกันก็มักจะมาจากครอบครัวที่อยู่ในชั้นสังคมเดียวกันอยู่แล้ว ภาพพจน์ทางการเมืองที่มีการถ่ายทอดระหว่างกัน ก็มักจะเป็นการซ้ำมากกว่าเปลี่ยนแปลง

3. สถาบันการศึกษา เป็นแหล่งให้การศึกษาโดยตรง โรงเรียนจะเป็นองค์กรที่เริ่มแนะนำภาพพจน์เกี่ยวกับมาตุภูมิ สร้างและย้ำมายาคติ และพิธีกรรมรักชาติต่าง ๆ ตั้งแต่ในระดับประถมศึกษา เช่น มีการประดับธงชาติ อ่านประวัติของบรรพบุรุษ วิธีกรรมต่าง ๆ ร้องเพลงปลุกใจ ฉลองวันชาติ ฯลฯ แม้ว่ากิจกรรมเหล่านี้จะมีผลไม่มากนักต่อการพัฒนาภาพพจน์ในด้านให้ความรู้ แต่ก็มีความสำคัญมากในการสร้างภาพพจน์เชิงความผูกพันระหว่างเด็กกับประเทศชาติ ครูก็ทำหน้าที่ เป็นแบบอย่างที่ดีที่นักเรียนจะเลียนแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่อันชอบธรรม การยอมรับปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ และความรู้สึกมีความสามารถที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

4. สื่อมวลชน ในช่วงต้นของชีวิต เด็กมักยังไม่ให้ความสนใจต่อข่าวสารการเมืองจากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์นัก อาจกล่าวได้ว่าสื่อมวลชนนั้น ยังมีบทบาท

1

Gabriel A. Almond and G. Bingham Powell (eds), Comparative Politics Today : A World view (Boston : Little, Brown, 1980), p.38.

ไม่สำคัญนัก ในฐานะที่เป็นแหล่งของข้อมูล ข้อเท็จจริง ที่จะมีผลต่อการพัฒนาของ ภาพพจน์เชิงความรู้ แต่สื่อมวลชนสามารถเสนอภาพและข่าว เกี่ยวกับบุคคลและเหตุการณ์ ให้มีความสำคัญยิ่งใหญ่ เช่น การลงเหยียบดวงจันทร์ การสวนสนาม พิธีฝังศพ ประธานาธิบดี ฯลฯ สารที่ถ่ายทอดผ่านมาทางสื่อมวลชนต่าง ๆ จะเป็นตัวแบบเชิง สัญลักษณ์ของความรู้สึก และความเชื่อต่าง ๆ ของเด็ก สื่อมวลชนจะมีบทบาทต่อเด็ก คล้ายพ่อแม่ ในแง่ของการถ่ายทอดของผู้มีอำนาจหน้าที่ (authority) สงคราม การสมัครเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองและการใช้ความรุนแรง ฯลฯ ในฐานะที่เป็น วิธีการบรรจุเป้าหมายที่ต้องการ

นอกจากนี้ จากบทบาทด้านการให้ความบันเทิง สื่อมวลชนก็สามารถให้ภาพ ของสิ่งต่าง ๆ เป็นตัวแบบได้ เช่น ตัวแบบของคนดี คนเลว ตำรวจ ผู้ร้าย ฯลฯ ตำราเรียน นวนิยาย แบบชีวประวัติ การ์ตูนเกี่ยวกับวีรบุรุษสงคราม ต่างก็เสนอ ภาพของโลกการเมืองให้แก่เด็ก เพื่อก่อเป็นภาพพจน์หยาย ๆ ของ "การเมือง"

ความสำคัญของภาพพจน์ต่อระบบการเมือง

เนื่องจากการวิจัยนี้ มุ่งสนใจปัญหาภาพพจน์และความคาดหวังเกี่ยวกับการ ปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ ในแง่ที่เป็นปัจจัยนำเข้า (input) ประเภทความสนับสนุน และความต้องการต่อระบบการเมือง แนวความคิดที่ควรพิจารณาอีกประการหนึ่งคือแนว ความคิดเกี่ยวกับระบบการเมือง

จากตัวแบบการวิเคราะห์ระบบการเมือง input-output analysis ระบบการเมืองหมายถึง กระบวนการซึ่งสิ่งที้นำเข้าสู่ระบบ (input) อันประกอบด้วย ความต้องการหรือข้อเรียกร้อง (demand) และส่วนสนับสนุน (support) ถูกแปรเปลี่ยนไปโดยโครงสร้าง และกระบวนการต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดสิ่งที้นำออก จากระบบ (output) อันได้แก่ ข้อตัดสินใจหรือการกระทำ¹ ระบบการเมืองจะ

สามารถดำรงอยู่ได้ ขึ้นอยู่กับความตึงเครียด (stress) อันเกิดจากข้อเรียกร้อง
 เข้าระบบ กล่าวคือ ระบบไม่สามารถเปลี่ยนข้อเรียกร้องในฐานะที่เห็นส่วนนำเข้า
 ให้เป็นส่วนที่นำออกจากระบบได้ อันอาจสืบเนื่องมาจากความไร้ประสิทธิภาพของระบบ
 เอง หรือข้อเรียกร้องมีมากเกินไป จนระบบไม่สามารถจะทำได้ ความตึงเครียด
 อีกประการหนึ่งได้แก่ ความตึงเครียดอันเกิดจากการสนับสนุน ได้แก่การที่สมาชิกของ
 ระบบถอนการให้การสนับสนุน ระบบการเมืองจะได้รับการสนับสนุนมากน้อยเพียงใด
 โดยทั่วไปจะสัมพันธ์กับความสามารถหรือสมรรถภาพ (capability) ในการตอบ
 สนองต่อความต้องการของสมาชิกของระบบการเมืองนั้นเอง

จากแนวความคิดเกี่ยวกับระบบการเมือง ซึ่งอาศัยทฤษฎีว่าด้วยระบบของ
 เดวิด ฮีส์ตัน¹ มาใช้พิจารณาในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างระบบการเมืองกับสภาพแวดล้อม

ระบบการเมืองตามแนวความคิดเห็นของ ฮีส์ตัน แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบใหญ่คือ²

1. ปัจจัยการนำเข้า (input) อันหมายถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่จะมีส่วนทำให้
 ระบบต่าง ๆ ดำเนินไปได้ หากปราศจากปัจจัยนำเข้าย่อมหมายถึงว่าระบบการเมืองนั้น
 จะอยู่กับที่ไม่ว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้หรือไม่มีการพัฒนา

2. กระบวนการการเปลี่ยนแปลง (conversion process) เป็นองค์
 ประกอบหลักของระบบการเมืองที่จะทำหน้าที่แปรสภาพปัจจัยการนำเข้าทุกประเภทให้
 เหมาะสมกับการทำงานของระบบการเมือง ให้ระบบการเมืองสามารถดำเนินต่อไปได้
 ด้วยดี องค์การที่ทำหน้าที่ในการแปรสภาพนี้ก็คือรัฐบาลและระบบราชการนั่นเอง

1

David Easton, "An Approach the Analysis of Political System," World Politics (April 1957), pp.383-400.

2

วิทยา สุจริตอนารักษ์, "ปัจจัยและสิ่งแวดล้อมทางการเมืองการปกครอง"
 เอกสารประกอบคำบรรยายโครงการศึกษาอบรมโรงเรียนนักบริหารที่ดินระดับสูง, หน้า 1-2.

3. ปัจจัยการนำออก (output) คือผลผลิตจากการแปรสภาพปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ ออกมาให้สอดคล้องกับความต้องการภายในระบบการเมืองหนึ่ง ๆ เช่น นโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล

4. ความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบการนำออกกับองค์ประกอบการนำเข้า (feed back) ว่าองค์ประกอบทั้งสองอย่างนี้สอดคล้องต้องกันหรือไม่

ปัจจัยการนำเข้า (input) ตามความเห็นของ ฮัสตัน คือความต้องการของประชาชน (demand) และการที่ประชาชนให้การสนับสนุนแก่ระบบการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ (support)

ข้อเรียกร้องหรือความต้องการ (demand) ของประชาชน หมายถึงสิ่งที่ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ องค์กรต่าง ๆ แสดงออกมาให้รัฐบาลได้รับรู้ หรือบังคับเอากับรัฐบาลว่าต้องการอะไรบ้าง ข้อเรียกร้องต่าง ๆ มีมากมาย แต่น่าจะมีลักษณะที่สำคัญดังนี้คือ

- ก. เรียกร้องเพื่อให้ได้บางสิ่งบางอย่างหรือบริการบางอย่าง
- ข. เรียกร้องให้มีการกำหนดข้อบังคับที่จำเป็น
- ค. เรียกร้องจะเข้าไปมีส่วนร่วมในระบบการเมือง
- ง. การเรียกร้องที่มีลักษณะเป็นสัญลักษณ์ต่าง ๆ

ความต้องการพื้นฐานของประชาชนทั่วไป ซึ่งเป็นผลให้เกิดการเรียกร้องต่าง ๆ ได้แก่ความต้องการมีที่อยู่อาศัย มีที่ทำกินเพียงพอแก่การดำรงชีวิต ต้องการมีสุขภาพดี มีการศึกษาดี มีปัจจัยอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิต เช่น ไฟฟ้า ประปา และเส้นทางคมนาคมขนส่ง รวมทั้งการสื่อสารที่สะดวกสบายต้องการมีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ดีเพียงพอแก่การดำรงชีวิต ต้องการความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ต้องการความยุติธรรมในสังคม ที่สำคัญคือต้องการอยู่ในระบบการปกครองและมีผู้นำทางการเมืองที่สามารถจัดสรรประโยชน์เหล่านี้ให้กับประชาชนได้

ความสนับสนุน (support) ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ จะเรียกร้องเอากับรัฐบาลอย่างเดียวไม่ได้ แต่ถ้าต้องการให้ระบบการเมืองอยู่ได้ต้องสนับสนุนรัฐบาลบ้าง การสนับสนุนมีประเภทใหญ่ ๆ ได้ 4 ประเภทคือ

- ก. การสนับสนุนในรูปของวัตถุ
- ข. การให้ความยอมรับนับถือ
- ค. การเข้าไปมีส่วนร่วม
- ง. การแสดงให้เห็นถึงการยอมรับ

ระบบการเมืองใดก็ตาม หากสามารถสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้ และสามารถแบ่งสรรประโยชน์ให้ประชาชนเกิดความพอใจ จะได้รับการสนับสนุนจากประชาชน (support) ได้แก่ การยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และระเบียบกฎหมายที่ระบบการเมืองนั้น ๆ กำหนดขึ้น เพื่อใช้ในการควบคุมหรือจัดการขัดแย้งในสังคมนั้น ประชาชนมีความสนใจที่จะ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนขึ้นมาบริหารประเทศทั้งในระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ

กระบวนการแปรเปลี่ยน (conversion process) มีหน้าที่แปรสภาพข้อเรียกร้องและความสนับสนุนต่าง ๆ มากมายแต่สามารถระบุได้ว่าจะต้องแปรสภาพปัจจัยต่าง ๆ ในลักษณะใหญ่ ๆ 6 ประการคือ

- ก. ส่งเสริมให้แสดงออกถึงความต้องการในสังคม
- ข. ประมวลความต้องการต่าง ๆ เพื่อนำไปกำหนดเป็นนโยบาย
- ค. ออกข้อบังคับต่าง ๆ
- ง. วินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
- จ. สื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง

ในระบบการเมือง กระบวนการสำคัญที่ทำให้ระบบการเมืองดำรงอยู่ได้นั้น คือ รัฐบาล ซึ่งมีหน้าที่ในการตัดสินใจกำหนดนโยบายสาธารณะ โดยยึดถือการตอบสนองต่อการเรียกร้องต่าง ๆ ของประชาชน อิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งความพอใจของชนชั้นปกครอง จะเห็นวาระบบการเมือง เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการกระทำ การตัดสินใจ และเหตุการณ์ทั้งหลาย กระบวนการต่าง ๆ ย่อมมีความสัมพันธ์กันทั้งกระบวนการในการบัญญัติ การบริหารและตุลาการ กระบวนการเหล่านี้เกิดจากการกระทำหน้าที่ของบุคคล กลุ่มหรือองค์การต่าง ๆ โดยไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะสถาบัน

ที่เป็นทางการ ซึ่งรับผิดชอบในหน้าที่นั้น ๆ ตามกฎหมาย การศึกษาที่เน้นในด้านการกำหนดและการปฏิบัติตามนโยบาย เพื่อจัดสรรทรัพยากรและจัดระเบียบให้แก่สังคม ย่อมช่วยให้เรามองเห็นความสัมพันธ์ในส่วนรวมระหว่างรัฐบาลกับสิ่งแวดล้อมที่แสดงออกในรูปแบบของโครงการและการตัดสินใจ¹

ปัจจัยการนำออก (output) บางทีเรียกความสามารถ (capability) ของระบบ ได้แก่ ผลอันเกิดจากการตัดสินใจของรัฐบาลแสดงออกมาในรูปแบบนโยบายสาธารณะ เช่น นโยบายในการรักษาความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงภายใน นโยบายในการพัฒนาชนบทยากจน เป็นต้น ซึ่งต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 5 ประการคือ

ก. ความสามารถในการตั้งทรัพยากรต่าง ๆ จากประชาชนมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม

ข. ความสามารถนำกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ออกมาบังคับใช้ในสังคม

ค. ความสามารถจัดสรรสิ่งที่ประชาชนต้องการให้ได้

ง. ความสามารถให้สัญญาลักษณะที่เป็นที่ต้องการของสังคมได้

จ. ความสามารถสนองความต้องการได้จริงจัง

อัลมอนต์ เรียกลักษณะ 5 ประการข้างต้นว่า "สมรรถนะของระบบการเมือง"² (political system's capabilities) ได้แก่การปฏิบัติหน้าที่ของระบบการเมืองภายใต้สภาพแวดล้อม อัลมอนต์ ได้ขยายแนวความคิดของ ฮีสตัน ว่าในการพิจารณาาระบบการเมืองนั้น เห็นว่าสมรรถนะของระบบการเมือง เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ

¹ ทินพันธุ์ นาคะตะ, รัฐศาสตร์ ทฤษฎี แนวความคิด ปัญหาสำคัญและแนวการศึกษาวิเคราะห์การเมือง (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2525), หน้า 7.

² Gabriel A. Almond and G. Bingham Powell, Jr., Comparative Politics : A Developmental Approach (Boston : Little Brown, 1966), p.22.

สภาพแวดล้อมภายนอกของระบบการเมืองและถือ เป็นสมรรถนะในการตอบสนองของระบบการเมืองที่มีต่อปัจจัยแวดล้อม (responsive capability) ซึ่งหมายความว่าระบบการเมืองจะต้องเป็นระบบเปิด พร้อมทั้งจะรับเอาความต้องการของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม และตอบสนองความต้องการเหล่านั้น สมรรถนะในการตอบสนองความต้องการจะมีมากหรือน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติหน้าที่ภายในตัวระบบการเมืองนั่นเอง¹

ภาพพจน์ที่สมาชิกของระบบการเมือง มีต่อระบบการเมืองนั้น จัดได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยนำเข้า (input) ซึ่งจะมีผลต่อการสร้างความต้องการ (demand) และความสนับสนุน (support) ในระบบการเมืองที่มีอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น รัฐบาลจะสามารถทำงานอยู่ได้ก็โดยอยู่ในขอบเขตที่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนเท่านั้น ความสนับสนุนที่จะกล่าวถึงนี้เป็นความสนับสนุนต่อ "political objects" (องค์กรทางการเมือง) ต่าง ๆ² ซึ่งได้แก่

1. ประชาคมทางการเมือง (political community) หมายถึง กลุ่มบุคคลที่รวมตัวอยู่ด้วยกัน โดยมีข้อตกลงร่วมกัน และวางกฎเกณฑ์แก้ไขความขัดแย้งต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น

2. ระบอบการเมือง (political regime) หมายความว่ารวมถึงระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ สถาบันกำหนดนโยบายและกระบวนการในการปกครอง

3. อำนาจการเมือง (political authority) หมายถึงบุคคลที่ใช้อำนาจปกครองสังคม หรือสามารถมีอิทธิพลต่อผู้นำ ผู้กำหนดนโยบาย

การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมในเชิงสนับสนุนต่อองค์การทางการเมือง เหล่านี้เพียงใดขึ้นอยู่กับภาพพจน์เชิงความรู้ และความรู้สึกผูกพัน นั่นคือประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับ

1

ชัยอนันต์ สมุทวณิช, การเมืองกับการบริหาร (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2523), หน้า 10.

2

David Easton, A Framework for Political Analysis (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, 1965), pp. 51-54.

การเมืองเพียงใด และมีความรู้สึกเกี่ยวกับการเมืองอย่างไร ข้อมูลจากการวิจัยในสหรัฐอเมริกา หลายผลงานที่ชี้ว่า พลเมืองอเมริกันมีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองค่อนข้างน้อย เช่น เพียงหนึ่งในห้าของคนอเมริกันที่สามารถบอกได้ว่า Bill of Rights คืออะไร ในค.ศ. 1967 เพียงร้อยละ 28 เท่านั้นที่สามารถบอกชื่อวุฒิสมาชิกจากรัฐของตนได้ และไม่ถึงร้อยละ 20 ที่สามารถระบุได้ว่า ผู้แทนของตนมีนโยบายอย่างไรต่อปัญหาสงครามเวียดนาม ปัญหาสิทธิพลเมือง ปัญหาแรงงาน¹ ฯลฯ ในกรณีของประเทศไทย การศึกษาของพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว เรื่องข่าวสารการเมืองของคนไทยพบว่า ความรู้ในข่าวสารการเมืองของคนไทยอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง กล่าวคือ ความรู้เกี่ยวกับตัวผู้นำทางการเมือง เหตุการณ์สำคัญทางการเมือง ความรู้เกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศไทยและเพื่อนบ้าน อยู่ในระดับค่อนข้างสูง แต่ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างทางการเมือง สถาบันการเมือง และกระบวนการทางการเมืองการปกครองของไทย อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ²

ดังนั้น ถ้าความสนับสนุนต่อระบบการเมือง และนโยบายของรัฐขึ้นอยู่กับความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่รัฐบาลกระทำแล้ว ระดับความสนับสนุนก็คงอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ แต่ในทางความเป็นจริง รัฐบาลก็สามารถคงอยู่ต่อไปได้ แม้ว่าประชาชนส่วนใหญ่จะมี "ความไม่รู้" (ignorance) เกี่ยวกับเรื่องการเมือง (หรืออาจจะอยู่ได้เพราะ "ความไม่รู้" ของประชาชนนั่นเอง) นั่นเป็นเพราะในระบบการเมืองมีแหล่งสำรองของทัศนคติที่ชื่นชม หรือเชื่อมั่นในรัฐบาลที่ช่วยให้สมาชิกของระบบการเมืองยอมรับหรือทนต่อผลผลิตของระบบ แม้ว่าตนเองก็ไม่เห็นด้วยนักหรือเห็นว่าจะส่งผลเสียหายต่อความ

1

Noval D. Glenn, "The Distribution of Political Knowledge in the United States," in Nimmo and Lonjean, eds, Political Attitudes and Public Opinion (New York : McKay, 1972), pp. 17-21.

2

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, "ข่าวสารการเมืองของคนไทย" เสนอต่อคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2523), หน้า 128-129.

ต้องการของคน¹ ความรู้สึกผูกพันในเชิงบวกที่มีอยู่ในภาพพจน์ทางการเมืองนั้น คือสิ่งที่นักรัฐศาสตร์เรียกว่า diffuse support คือการสนับสนุนอย่างกระจาย เป็นการสนับสนุนที่เกิดจากการสมาชิกของระบบการเมือง ได้รับการหล่อหลอมให้ยอมรับและสนับสนุนต่อเป้าหมาย ค่านิยม และปทัสถานทางการเมืองของสังคมนั้น โดยผ่านกระบวนการสังคมนิยม (process of socialization) หรือที่อีสตัน เรียกว่า การตื่นตัวทางการเมือง (politicization) ด้วยวิธีการนี้เอง สมาชิกของระบบการเมืองจะเรียนรู้แบบกระบวนการทางการเมืองของสังคมนั้น ๆ รู้วิธีแสดงบทบาททางการเมือง และรับเอาทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ตั้งแต่เด็กจนโต ทำให้คนอเมริกันสนับสนุนระบอบประชาธิปไตยแบบอเมริกัน²

ภาพพจน์ต่อประชาคมทางการเมือง

รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ยอมลงทุนด้วยเงินจำนวนมาก เพื่อสร้างสัญลักษณ์ซึ่งมุ่งให้เกิดความสนับสนุนต่อประชาคมทางการเมืองนั้น โดยอาจอยู่ในรูปของเอกลักษณ์ของชาติ ความรักชาติ และความภาคภูมิใจในชาติ การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ที่ว่านี้อยู่ในรูปของ ธง เครื่องแบบ วันชาติ ตราประทับ เทรียยุทธศาสตร์ อาคาร พิธีการต่าง ๆ อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถานก็เป็นสัญลักษณ์ที่กระตุ้นและเสริมสร้างความจงรักภักดีร่วมกัน

ความพยายามที่จะระดมสร้างภาพพจน์ในเชิงสนับสนุนต่อประชาคมทางการเมืองนั้น ประสบความสำเร็จในระดับต่าง ๆ กัน ในระบบการเมืองต่าง ๆ กัน ใน

1

Easton, A Framework for Political Analysis, p. 560.

2

อนุสรณ์ ลีมนณี, การวิเคราะห์ระบบการเมือง (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2526), หน้า 27.

ระบบการเมืองต่าง ๆ กัน ในบางประเทศ เช่น สหรัฐฯ เมื่อประชาชนถูกถามว่า "โดยทั่วไปแล้ว อะไรเป็นสิ่งที่ท่านภาคภูมิใจที่สุดเกี่ยวกับประเทศนี้" ร้อยละ 85 จะระบุถึงบางสิ่งบางอย่างที่เกี่ยวกับการเมือง ในขณะที่ในเยอรมัน และอิตาลี ประชาชนไม่ถึง ร้อยละ 10 ที่ให้คำตอบถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับระบบการเมืองของตน

ความเป็นปึกแผ่นของประชาคมทางการเมืองนั้นไม่ได้หมายความว่าประชาชนในชุมชนนั้น มีภาพพจน์ของตนเองร่วมกันเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการที่ประชาชนในชุมชนอื่น เห็นว่าพวกเขา มีภาพพจน์ร่วมกันด้วย

ประชาคมทางการเมืองที่มั่นคงนั้น จะเกิดขึ้นเมื่อประชาชนค่อย ๆ ปรับความเชื่อ ค่านิยม และแนวทางปฏิบัติให้เข้ามาใกล้เคียงกัน สัญญัตถ์ทางการเมืองต่าง ๆ ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงภาพพจน์ที่ชุมชนมีร่วมกันเท่านั้น แต่ยังจะช่วยเสริมความมีเอกลักษณ์ของชุมชน ความจงรักภักดีร่วมกัน และความภาคภูมิใจในชุมชน

ภาพพจน์ต่อระบอบการเมือง

ระบอบการเมือง (political regime) ประกอบไปด้วยการจัดระเบียบ การปกครอง สถาบันทางการเมือง และกระบวนการแก้ไขข้อขัดแย้งในสังคม ความชอบธรรมของระบอบการเมืองใด ๆ ขึ้นอยู่กับว่า ระบอบนั้นได้รับ diffuse support จากทุกกลุ่มสมาชิก ซึ่งการจะได้รับความสนับสนุนเพียงใดนั้น ส่วนหนึ่งจะเป็นผลจากความสามารถในการใช้สัญลักษณ์อย่างเหมาะสม

ภาพพจน์ต่อระบอบการเมืองที่สำคัญก็คือ ภาพพจน์เกี่ยวกับความไว้วางใจต่อระบอบการเมือง (political trust) ซึ่งหมายถึง ความรู้สึกทั่วไปที่ประชาชนมีต่อคุณภาพของการปฏิบัติงานที่คาดหวังไว้จากรัฐบาล และระดับของความเชื่อมั่นที่เขามีต่อระบอบการเมืองนั้น "ดี" หรือ "เลว" ถ้าบุคคลหนึ่งโดยทั่วไปแล้วมีความไว้วางใจต่อระบอบการเมือง และรัฐบาล เขื่อนั้นในความสามารถของรัฐบาลที่จะแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ เขาอาจมีความไม่พอใจต่อนโยบายเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ก็จะไม่ถึงขั้นที่เป็นความรู้สึกต่อต้านหรือแปลกแยก เป็นห่าง

โดยทั่วไปแล้ว ประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า รายได้สูงกว่าและ มีอาชีพที่สถานภาพดีกว่า มักจะมีภาพพจน์ต่อรัฐบาลในเชิงไว้วางใจมากกว่าผู้ที่มีสถานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำกว่า

ภาพพจน์ในเชิงความไว้วางใจทางการเมืองนี้ เกี่ยวข้องกับสาเหตุที่หลากหลาย อย่างเช่น การไม่ได้รับความยอมรับในสังคมการเมือง (ในกรณีของคนผิวดำในสหรัฐอเมริกา หรือผู้ที่มีสถานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำ) ประสิทธิภาพของรัฐบาลในการแบ่งสรรสิ่งที่มีค่าต่าง ๆ ในสังคมอย่างเสมอภาค และยังเกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้สัญลักษณ์ทางการเมือง สถานการณ์ในอินโดนีเซีย ในช่วงทศวรรษ 1959-1965 เป็นตัวอย่างของการใช้สัญลักษณ์เพื่อระดมความสนับสนุนต่อระบอบการปกครองของซูการ์โน ในขณะที่รัฐบาลล้มเหลวในการแก้ปัญหาสำคัญ ๆ เช่น การผลิตภาคเกษตรตกต่ำ เงินเพื่อการฉ้อราษฎร์บังหลวง ฯลฯ แต่รัฐบาลซูการ์โน ก็สามารถทำการรณรงค์เพื่อสร้างภาพพจน์ของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประชาชน ความเป็นผู้นำเปี่ยมด้วยบารมีของซูการ์โน เอกสิทธิ์ของชาติ การสร้างความไว้วางใจโดยการใช้สัญลักษณ์นี้มักจะเป็นการเบนความสนใจของประชาชนไปจากปัญหาความเดือดร้อนทางวัตถุ

ภาพพจน์ต่ออำนาจหน้าที่ทางการเมือง

ภาพพจน์ที่ประชาชนมีต่อสถาบันที่ใช้อำนาจหน้าที่ทางการเมือง ย่อมมีความสำคัญมากต่อความชอบธรรมของระบอบการปกครองนั้น ๆ เพราะเมื่อประชาชนนึกถึงรัฐบาล หรือ "การปกครอง" นั้นเขามักจะนึกถึง ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี ข้าราชการ ตำรวจ หรือศาล เช่น ในกรณีของระบอบการปกครองของสหรัฐฯ ประชาชนมีภาพพจน์ต่อสถาบันประธานาธิบดีในเชิงสนับสนุนตั้งแต่วัยเด็ก จนถึงวัยผู้ใหญ่ และเชื่อมโยง "ประธานาธิบดี" เข้าการระบอบการปกครองโดยรวม

ตำรวจเป็นตัวแทนของอำนาจหน้าที่ทางการเมืองที่มีภาพพจน์เปลี่ยนแปลงไปในสายตามของคนที่มีอายุต่าง ๆ กัน เด็กจะเริ่มมีภาพพจน์เกี่ยวกับกฎหมาย ครั้งแรก โดยมีตำรวจเป็นตัวแบบเชื่อมโยง ในช่วงต้นของชีวิต ภาพพจน์ต่อตำรวจเป็นภาพพจน์ในทางบวก กฎหมายจะถูกมองว่าเป็นสิ่งให้ความช่วยเหลือ และปกป้องคุ้มครอง

ประชาชน ช่วยให้ประชาชนมีความปลอดภัย การปฏิบัติตามกฎหมายยังเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจาก หากไม่ปฏิบัติตามจะถูกลงโทษ

เมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้น ภาพพจน์ในทางบวกต่อตำรวจจะค่อยลดระดับลง อย่างไรก็ตาม การสำรวจในสหรัฐ ในค.ศ. 1970 ก็ยังพบว่า ประมาณร้อยละ 60 ของผู้ให้สัมภาษณ์ มีภาพพจน์ในทางนิยมชมชอบต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจของรัฐบาลกลางและตำรวจท้องถิ่น เช่นเมื่อถามว่า ควรจะใช้ถ้อยคำ หรือข้อความใด เพื่อให้เป็นภาพของเจ้าหน้าที่รักษากฎหมาย คำตอบที่ได้มักจะเป็น "เสียสละ" "เอาการเอางาน ขยันขันแข็ง" "เอาใจใส่ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์" "และเฉลียวฉลาด" มากกว่าที่จะเป็นถ้อยคำแสดงความไม่ชอบ อย่างรุนแรง เช่น "โหดเหี้ยม" "รุนแรง" "ฉ้อฉล" หรือ "เกียจคร้าน"¹

สุชาติ ราชวรค์ดุขฎี ทำการศึกษาถึง ภาพพจน์ของเด็กไทยเกี่ยวกับอำนาจการเมือง² พบว่า ภาพพจน์ที่เด็กมีต่อบทบาทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ทางการเมือง ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม จะมีลักษณะคือเมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น หรือระดับการศึกษาสูงขึ้น ภาพพจน์ที่มีต่อทหารและตำรวจ เป็นไปในทางลบมากขึ้น โดยเฉพาะภาพพจน์ที่เด็กมีต่อตำรวจนั้น มีแนวโน้มต่ำลง เชื่อว่าเป็นผลมาจากการเรียนรู้ บทบาทและการกระทำของตำรวจ ซึ่งในระยะหลังมีแนวโน้มไปในทางที่ไม่ดีทั้งสิ้น จึงทำให้ภาพพจน์ของเด็กที่มีต่อตำรวจเลวลงตามลำดับ

1

Louis Harries, The Harries Survey Yearbook of Public Opinion 1970 (New York : Louis Harries and Associate Inc., 1971), pp. 70-72 ; David Baston and Jack Dennis, Children in the Political System, pp. 294-297.

2

สุชาติ ราชวรค์ดุขฎี, "ภาพพจน์เกี่ยวกับอำนาจทางการเมืองของนักเรียนไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนระดับประถมและมัธยมในกรุงเทพมหานคร" วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521, หน้า 157.

ในการพิจารณาภาพพจน์ต่อข้าราชการหรือตำรวจ ประเด็นที่สำคัญก็คือ ประชาชนมีความคาดหวังว่าเจ้าหน้าที่จะปฏิบัติต่อตนอย่างไร เขาหวังว่าเจ้าหน้าที่จะเอาใจใส่ต่อเขาอย่างจริงจังเพียงใดและจะปฏิบัติต่อเขาอย่างเสมอภาคกับคนอื่น ๆ หรือไม่ ถ้าประชาชนส่วนใหญ่เชื่อมั่นว่า เขาจะได้รับการปฏิบัติอย่างเอาใจใส่และเสมอภาคจากเจ้าหน้าที่ แสดงว่าประชาชนมีแนวโน้มที่จะให้ความไว้วางใจต่อสถาบันการปกครองอย่างเพียงพอ และให้ความสนับสนุนอย่างมั่นคงต่อระบบการเมือง¹

ข้อมูลจากการศึกษาของอัลมอนด์ และเวอร์บา แสดงว่า ความคาดหวังในเรื่องนี้แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ² ประมาณร้อยละ 80-85 ของกลุ่มตัวอย่างในสหรัฐอเมริกา คาดว่า เขาจะได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคจากตำรวจ และเจ้าหน้าที่รัฐอื่น ๆ คนอังกฤษ ประมาณร้อยละ 80 เช่นกันที่ระบุว่า เขาคาดหวังว่าจะได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาค ในเยอรมันและอิตาลี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คาดหวังว่าจะได้รับความเสมอภาคในการปฏิบัติหน้าที่จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ในเม็กซิโก ส่วนใหญ่กล่าวว่าเขาไม่หวังว่าจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมจากข้าราชการ และตำรวจ

แต่ในประเด็นความเอาใจใส่จากข้าราชการนั้นเพียงร้อยละ 48.0 ของประชาชนในสหรัฐเท่านั้นที่หวังว่าจะได้รับความเอาใจใส่อย่างดีจากข้าราชการ ร้อยละ 56.0 คิดว่าตำรวจจะเอาใจใส่ช่วยเหลืออย่างจริงจัง สำหรับในอิตาลีและเม็กซิโก ผู้ที่คิดว่าตำรวจจะใส่ใจกับเขาอย่างจริงจังมีอยู่ค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเม็กซิโกนั้น สามในสี่คนถึงกับคาดว่า ตำรวจจะเพิกเฉยไม่สนใจเขาเสียเลย

1

Nimmo, Popular Images of Politics, pp. 92-93.

2

Gabriel A. Almond and Sidney Verba, The Civic Culture (Boston : Little, Brown, 1965), pp. 101-104.

กล่าวโดยสรุปได้ว่า แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิเคราะห์ครั้งนี้ จะประกอบด้วยแนวความคิดหลักคือ เรื่องของภาพพจน์ และระบบการเมือง ซึ่งประกอบด้วยประเด็นเรื่ององค์ประกอบของภาพพจน์ การก่อตัวและพัฒนาการของภาพพจน์ พัฒนาการของภาพพจน์เกี่ยวกับการเมือง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาพพจน์ทางการเมือง ความสำคัญของภาพพจน์ต่อระบบการเมือง ภาพพจน์ต่อประชาคมทางการเมือง ภาพพจน์ต่อระบอบการปกครอง และภาพพจน์ต่ออำนาจหน้าที่ทางการเมือง โดยแนวความคิดเหล่านี้จะใช้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ผลการศึกษาวิจัย แต่มิใช่การวิเคราะห์ตามประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ทุกประเด็น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย